

INFLUENȚA REGLEMENTĂRII SECTORULUI FINANCIAR ASUPRA STABILITĂȚII FINANCIARE

Ana IONAȘ, drd.,
Academia de Studii Economice a Moldovei
aneta.ionas@yahoo.com

DOI: <https://doi.org/10.36004/nier.cecg.III.2022.16.19>

Summary

Financial stability is a priority of a financial system that identifies financial imbalances that arise endogenously in financial markets or as a result of adverse and unpredictable events. Ensuring systemic financial stability has become a priority objective for the authorities, as important as monetary stability and the guarantee of healthy economic growth. Once national economies become part of a vast network of balance sheets, often heavily interconnected through the financial sector, severe crises spread much more easily across borders and can therefore become larger and more difficult to manage. The purpose of the research is to improve the regulation of the financial sector by developing policies that would contribute to maintaining financial stability. The topicality of the study is argued by the fact that to ensure financial stability, an effective mechanism for regulating policies in the financial field is necessary.

Keywords: macroprudential instruments, financial stability, economic growth, financial risks, effects.

JEL: G300, G320, G380.

UDC: 336.02

Introducere. Problematika asociată menținerii stabilității financiare devine una foarte importantă în întreaga lume și, în prezent, beneficiază de o atenție specială în țările industrializate. Acest aspect este extrem de important și actual și pentru Republica Moldova, care se dezvoltă financiar mai rapid și se încarcă în structura financiară internațională și piețele financiare internaționale.

Stabilitatea financiară este un element al sistemului financiar pentru a face față diverselor șocuri de tip sistemic în mod solid și durabil, a putea asigura alocarea eficientă de resurse bănești în economie, a identifica și diminua într-un mod eficient riscurile financiare. În sistem pot exista șocuri, care, în principiu, pot să împiedice sau să blocheze sectorul financiar să canalizeze fonduri sau resurse spre investițiile productive. Șocurile întrerup buna performanță sau funcționarea eficientă a sectorului financiar. Actualitatea studiului este argumentată prin faptul că pentru a asigura stabilitatea financiară este necesar de un mecanism de reglementare a politicilor în domeniul financiar.

Pentru a diminua impactul negativ al crizelor financiare este nevoie de condiții monetare și financiare stabile. Costurile crizelor financiare au determinat creșterea eforturilor autorităților și specialiștilor din mediul academic pentru a identifica

instrumentele de prevenire a apariției acestor evenimente și a găsi soluțiile necesare în cazul declanșării lor.

Asigurarea stabilității financiare a devenit un obiectiv prioritar pentru autorități, la fel de important ca stabilitatea monetară și garanția unei creșteri economice sănătoase. Analiza stabilității financiare a devenit actuală în contextul creșterii interdependențelor dintre piețe și instituții financiare și nefinanciare, apariției noilor instrumente financiare și intensificării fluxurilor internaționale de capital.

Problematika asociată menținerii stabilității financiare fiind una foarte importantă și actuală în întreaga lume și, în special, în Republica Moldova, promovează creșterea economică durabilă în țara noastră. În acest context, țara noastră trebuie să țină cont de relațiile și factorii ce pot afecta stabilitatea financiară și, respectiv, pot genera instabilitate financiară.

Obiectivul acestui articol este analiza politicilor de reglementare a sistemului financiar, identificarea problemelor fundamentale ale stabilității financiare. În conținutul de bază al articolului au fost analizate fenomenele care conduc la apariția instabilității financiare și perturbarea stabilității bancare, au fost investigate activitățile de supraveghere și reglementare prudentă a sistemului financiar și rolul băncii centrale în asigurarea stabilității financiare.

Gradul de abordare a temei în literatura științifică. Stabilitatea sistemului financiar înseamnă situația în care sistemul este destul de robust și rezistent în fața perturbărilor din economie, este capabil să medieze finanțarea din cadrul economiei, să gestioneze plățile și să redistribuie riscurile într-o manieră satisfăcătoare. Adesea stabilitatea financiară este percepută ca o lipsă a instabilității, nicio definiție nefiind unanim acceptată până în acest moment. Stabilitatea economică (sau macroeconomică) se referă la o stare a economiei asociată cu rate scăzute ale inflației și șomajului, cu o fluctuație redusă a prețurilor activelor și a cursului de schimb, care încurajează investițiile prin diminuarea incertitudinii și contribuie la creșterea economică și creșterea nivelului de trai. Se poate observa că această noțiune include atât stabilitatea monetară, cât și cea financiară, acestea devinind condiții necesare pentru asigurarea stabilității.

Din considerente analitice de ansamblu, există o serie de probleme legate de afirmația că stabilitatea financiară promovează creșterea economică. În primul rând, nu există prea multe cercetări care abordează această relație. Adicional, în literatura științifică economică există definiții ambigue care explică exact înțelesul noțiunii de stabilitate financiară. Cunoaștem cu exactitate ce reprezintă stabilitatea macroeconomică și stabilitatea monetară, conținutul noțiunii de stabilitate financiară rămânând foarte discutabil. Stabilitatea monetară este asociată, de obicei, cu stabilitatea nivelului prețurilor și reprezintă situația în care nu se înregistrează un fenomen inflaționist semnificativ, dar nici unul deflaționist, care, la rândul său, ar putea provoca dezechilibre. Foot (2003) definește stabilitatea monetară ca fiind „stabilitatea valorii monedei”. Stabilitatea financiară sistemică se referă la stabilitatea sistemului în ansamblu și este diferită de stabilitatea financiară a unei instituții individuale sau de stabilitatea unui activ, care se traduce printr-o

continuitate și siguranță de care se bucură acel activ comparativ cu alte active de pe piață. Conform Băncii Naționale a Austriei, stabilitatea financiară reprezintă un pre-instrument pentru o creștere eficientă a întregii economii [1]. O caracteristică a unui sistem financiar stabil este aceea că mai degrabă amortizează șocurile decât le amplifică. Este mai util să considerăm stabilitatea financiară ca o proprietate a unui sistem și nu ca o stare de fapt.

Un studiu amplu cu privire la modalitatea de definire a stabilității financiare este efectuat de Schinasi G.J. (2004), care a stabilit cinci principii-cheie care trebuie luate în considerare în definirea stabilității financiare. *Primul* prevede că stabilitatea financiară reprezintă un concept extins, incluzând diferite aspecte ale sistemului financiar: infrastructura, instituții și piețe. *Al doilea* prevede că stabilitatea financiară nu implică numai alocarea de către finanțe a resurselor, gestionarea riscurilor, mobilizarea economiilor și facilitarea acumulării bunăstării, dezvoltare și creștere, ci și o funcționare corespunzătoare a sistemului de plăți. *Al treilea* se referă la faptul că noțiunea de stabilitate financiară este legată nu numai de absența crizelor financiare actuale, dar și de abilitatea sistemului financiar de a limita dezechilibrele, înainte ca acestea să constituie amenințări pentru procesul economic, printr-un mecanism de autocorecție. *Al patrulea* prevede că stabilitatea financiară trebuie privită în funcție de potențialele consecințe asupra economiei reale. Turbulențele din piețele financiare sau din cadrul instituțiilor financiare individuale trebuie considerate posibile amenințări la adresa stabilității financiare, dacă acestea afectează economia reală. *Al cincilea* prevede că stabilitatea poate fi analizată atunci când reprezintă un fenomen continuu [2]. Din rezultatele studiului se poate observa că definirea conceptului de stabilitate financiară este dificilă din cauza multitudinii de elemente care îl influențează.

Metodologia cercetării. În vederea realizării obiectivului de cercetare au fost utilizate următoarele metode de cercetare: metoda analizei sistemice folosită pentru cercetarea aspectelor și metodologiilor de analiză a politicilor de reglementare a stabilității financiare, caracteristice unui sistem financiar stabil; metoda descriptivă folosită la expunerea instrumentelor de stabilitate financiară; metoda sintezei aplicată pentru stabilirea legăturilor dintre sistemele financiare, inclusiv instrumentele de reglementare a stabilității financiare la nivel global, metoda deducției folosită pentru formularea concluziilor.

Rezultate principale. Stabilitatea financiară prezintă o importanță deosebită pentru orice economie. Prin intermediul instituțiilor financiare se realizează activități vitale pentru alte sectoare economice: plăți, schimburi valutare, achiziții de companii, finanțări etc. Ca urmare, o criză a sistemului financiar poate duce la adevărate blocaje economice, măsurate atât în pierderi directe, cât și în reduceri ale ritmului de creștere economică sau chiar, în cazuri mai grave, la recesiune.

Există un consens general, conform căruia băncile centrale dețin un rol fundamental în asigurarea stabilității financiare, cu toate că nu există reguli sau modele care să prevadă modalitatea de realizare a acestui proces, iar în analizarea acestuia știința economică trebuie suplimentată întotdeauna de intuiție.

Astfel, este deosebit de important să se evalueze măsura în care banca centrală deține capacitatea de a asigura și implementa un mecanism eficient de menținere a stabilității financiare, prin utilizarea instrumentelor aflate la dispoziția sa.

Globalizarea instituțiilor financiare are implicații complexe pentru stabilitatea financiară. Odată ce economiile naționale devin partea unei rețele vaste de bilanțuri, frecvent puternic interconectate prin intermediul sectorului financiar, crizele severe în viitor ar putea fi mult mai ușor răspândite peste frontiere și, prin urmare, pot devin mai ample și mai dificil de gestionat. Astfel, instabilitatea financiară într-o țară poate ușor să se răspândească spre alte țări sau să afecteze evoluțiile de pe piețele regionale sau globale.

În Republica Moldova din punct de vedere instituțional, autoritățile-cheie implicate direct sau indirect în relația supraveghere bancară – stabilitate financiară sunt reprezentate de: Banca Națională a Moldovei (BNM), Fondul de Garantare a Depozitelor și Comitetul Național de Stabilitate Financiară. Banca Națională a Moldovei administrează procesul de supraveghere a sistemului bancar din Republica Moldova. Obiectivul fundamental al Băncii Naționale este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, conform prevederilor Legii cu privire la Banca Națională a Moldovei, însă fără prejudicierea obiectivului său fundamental, Banca Națională promovează și menține un sistem financiar bazat pe principiile pieței și sprijină politica economică generală a statului [3]. Pentru a promova stabilitatea financiară, Banca Națională a Moldovei analizează în mod continuu riscurile care pot să apară în sistemul financiar-bancar, urmărind să-și consolideze capacitățile de management al crizelor și abilitatea de a răspunde rapid și eficient la schimbările neașteptate de pe piețele financiare.

Conform legislației în vigoare BNM este responsabilă în fața Parlamentului și este unica instituție, care efectuează licențierea, supravegherea și reglementarea activității instituțiilor financiare. Astfel, BNM este în drept să execute un ansamblul de activități și anume:

- emiterea actelor normative necesare și luarea măsurilor în vederea exercitării împuternicirilor și atribuțiilor ce decurg din legislația în vigoare, prin licențierea activității băncilor comerciale și elaborarea de standarde de supraveghere a acestora, dar și stabilirea modului de aplicare a actelor normative și măsurilor necesare în materie de reglementare și supraveghere bancară;
- efectuarea controalelor asupra tuturor băncilor comerciale prin intermediul funcționarilor sau al altor specialiști calificați antrenați în acest scop, precum și recurgerea la examinarea documentelor și conturilor băncilor comerciale, dar și modului sau a condițiilor în care băncile își desfășoară activitatea, și respectă prevederile legislației;
- impunerea oricărei bănci comerciale a măsurilor de remediere sau aplicarea sancțiunilor în conformitate cu legislația în vigoare, în situațiile în care s-a depistat că banca comercială sau salariații acesteia prezintă dovezi privind încălcarea actelor normative ale Băncii Naționale; sau au încălcat obligațiunile fiduciare; s-au au fost angajați în operațiuni riscante sau incorecte ale băncii comerciale.

În vederea asigurării stabilității sistemului financiar, în situații de criză financiară sistemică sau de pericol al apariției acesteia, Banca Națională este în drept să adopte unele măsuri de stabilizare financiară, prin care poate impune suspendarea sau limitarea oricărei obligații de plată sau de livrare care rezultă din orice contract la care o entitate supravegheată de Banca Națională este parte, sau oricărei activități a acesteia, începând de la data publicării deciziei pe pagina web oficială a Băncii Naționale, pe un termen de până la 6 luni [4]. Decizia privind aplicarea măsurilor de stabilizare financiară se ia de către Banca Națională în consultare cu Guvernul. Măsurile de stabilizare financiară pot fi aplicate tuturor (sau anumitor) categoriilor de persoane, precum și tuturor (sau anumitor) tipurilor de activități financiare în valută străină sau în monedă națională. Condițiile și modul de aplicare a măsurilor de stabilizare financiară se stabilesc de către Banca Națională a Moldovei. În contextul alinierii la standardele și practicile internaționale, Banca Națională a Moldovei, în calitate de autoritate de supraveghere, are drept scop promovarea unui sistem financiar puternic și competitiv ce asigură gestionarea adecvată a riscurilor. Având în vedere că activitatea bancară din Republica Moldova este supusă unui spectru larg de riscuri: riscul de credit, riscul structurii netransparente a acționarilor, riscul de spălare a banilor și finanțare a terorismului etc., pentru un management prudent al activității băncilor, Banca Națională a Moldovei urmărește implementarea în domeniul supravegherii bancare a abordării bazate pe riscuri [5].

În vederea punerii în aplicare a cadrului internațional de reglementare Basel III, începând cu anul 2018 au fost inițiate modificări radicale ale cadrului supraveghere bancară. Alinierea legislației bancare autohtone la standardele internaționale prin perfecționarea mecanismelor cantitative și calitative de administrare a băncilor ce contribuie la promovarea unui sistem bancar sigur și stabil, la creșterea transparenței, încrederii și atractivității sistemului bancar autohton pentru potențialii investitori și creditorii ai băncilor. Implementarea Basel III în Republica Moldova a modificat abordarea tradițională de supraveghere bancară pe abordarea bazată pe risc, care contribuie la anticiparea riscurilor ce pot apărea în viitor. Principalele elemente noi introduse în cadrul autohton de reglementare bancară au fost revizuirea cadrului de administrare a activității băncilor și a guvernantei corporative, introducerea cadrului de raportare COREP, procesului ICAAP și procesului SREP.

Comitetul Național de Stabilitate Financiară este autoritatea națională macroprudențială desemnată, responsabilă de coordonarea realizării politicii macroprudențiale și a activităților în vederea prevenirii și remedierii situațiilor de criză financiară sistemică [6]. Atribuțiile principale ale comitetului constau în: gestiunea crizelor financiare sistemice; prezentarea propunerilor de politici și măsuri în scopul protejării depozitelor, capitalizării și recapitalizării băncilor; prezentarea propunerilor de acțiuni și măsuri menite să restabilească credibilitatea în securitatea sistemului financiar; adoptarea unei politici și a unui plan de comunicare în situații de criză.

Actualmente cadrul de reglementare din Republica Moldova cuprinde diverse cerințe prudențiale față de active, capital, lichiditate, sensibilitate la riscul de piață. Reglementările activelor au ca scop prevenirea riscului de concentrare și clasificarea adecvată a activelor conform riscului pierderilor. Cerințele față de capital asigură deținerea unui nivel adecvat al fondurilor proprii în vederea acoperirii riscurilor la care se expun băncile. Reglementările prudențiale a lichidității sunt menite să evite riscul de lichiditate imediată și lichiditate de transformare. Riscul valutar este gestionat prin existența cerințelor față de poziția valutară deschisă a băncii.

Procesul de supraveghere bancară în Republica Moldova se desfășoară în baza Programului anual de supraveghere prudențială, care cuprinde toate activitățile ce urmează a fi realizate de către Banca Națională pe parcursul unui an față de o bancă, inclusiv monitorizarea principalilor indicatori financiari, efectuarea controalelor pe teren, organizarea ședințelor cu managementul băncii și subdiviziunile cheie.

Vulnerabilitatea sistemului bancar este un factor foarte important în analiza stabilității financiare a unui stat. Identificarea factorilor de risc precum și determinarea punctului de faliment al sectorului bancar devin vitale în prevenirea timpurie a șocurilor financiare, care pot provoca instabilitate pe piața financiară și bancară. Trebuie menționat faptul că problema este prezentă pentru țările cu o economie în curs de dezvoltare, precum Republica Moldova.

Sistemul financiar al Republicii Moldova, pe parcursul anului 2020, a dat dovadă de reziliență, condițiile economice și sociale influențate de efectele pandemiei COVID-19 fiind caracterizate de evoluții neuniforme și materializări ale unor riscuri în cadrul segmentelor economiei Republicii Moldova. Deși, provocările aferente perioadei analizate, sectorul bancar a continuat să fie caracterizat de o performanță financiară satisfăcătoare, menținându-și pozițiile solide de profitabilitate și solvabilitate, sectorul financiar se va confrunta în următoarea perioadă cu un șir de vulnerabilități. (tabelul 1)

Tabelul 1. Vulnerabilitățile sectorului financiar al Republica Moldova

Creșterea riscului de credit	Creșterea datoriei de credit	Creșterea prețurilor
Lipsa intrărilor de fonduri noi	Contractarea economică din UE și a principalilor parteneri din CSI	Creșterea emisiunilor VMS ceea ce va contribui la un grad mai mare de îndatorare
Scăderea numerarului deținut de populație/companii	Limitarea circulației persoanelor și a bunurilor micșorându-se atât importurile, cât și exporturile	Riscul valutar
Probleme de profitabilitate a sectorului nebancar	Riscul ratei dobânzii	Riscul de refinanțare

Sursa: Elaborat de autor în baza sursei BNM [7]

Asigurarea stabilității financiare în Republica Moldova în prezent este legată în principal de monitorizarea și susținerea stabilității sectorului bancar, cauzată de lipsa pe piață a operațiunilor cu instrumente financiare derivate, cât și a intermediarilor financiari specializați. De menționat că sarcinile de bază în acest domeniu se referă la responsabilitatea Băncii Naționale a Moldovei.

Luând în considerare particularitățile structurale și nivelul de dezvoltare a sistemului financiar din Republica Moldova, până nu demult, mecanismele de asigurare a stabilității financiare foloseau doar instrumente tradiționale microprudențiale de supraveghere bancară, de reglementare valutară, de monitorizare a sistemului de plăți. În ultimii ani, BNM dezvoltă activ elemente noi de monitorizare și asigurare a stabilității financiare, incluzând, în particular, supravegherea risc-orientată a activității băncilor, analiza macroprudentială. Pe de o parte, BNM are un interes major în toate aceste domenii, iar pe de altă parte, dispune de competențele și de bazele de date necesare. O eventuală delegare de atribuții către alte instituții ar reprezenta o soluție neoptimală, având în vedere posibilele conflicte de interese ce ar putea apărea.

Analiza efectuată ne permite să conchidem că modelul potrivit pentru Republica Moldova ar fi „banca centrală – regulator macroprudențial”, în care anume banca centrală reglementează activitatea tuturor intermediarilor financiari. Astfel, în acest caz, legislația în vigoare urmează să fie modificată, astfel încât Banca Națională a Moldovei să îndeplinească un scop nou – asigurarea stabilității financiare, iar obiectivul actual de țintire a inflației va cuprinde o înțelegere mult mai largă.

Concluzii. Cercetarea efectuată a constatat că supravegherea bancară de calitate reprezintă o condiție necesară, dar nu și suficientă pentru a avea un sistem bancar stabil. Este nevoie și de alte cerințe care trebuie respectate cu scopul menținerii unui sistem financiar sănătos și anume: asigurarea unui cadru macroeconomic stabil, consolidarea unui sistem juridic funcțional, existența unui sistem contabil care să permită reflectarea situației patrimoniale corecte a companiilor, elaborarea unui sistem de impozitare echitabilă a profiturilor băncilor și o cultură a responsabilității privind realizarea calitativă a fiecărei acțiuni, măsuri de politică economică, juridică, financiar-bancară.

Urmare analizei experienței internaționale, se observă că structura instituțională privind menținerea stabilității financiare a fost modificată în ultimul deceniu, în mai multe țări din lume. Elementul esențial al acestei schimbări constă în faptul că supravegherea financiară a fost consolidată într-o agenție separată, ceea ce face să existe o diferențiere instituțională clară între supravegherea prudențială și menținerea stabilității financiare. Băncile centrale sunt concentrate în principal pe aspectele riscului sistemic privind piețele și sistemele financiare, iar autoritățile de supraveghere controlează (supraveghează) aspectele legale ale operațiunilor și riscurilor instituțiilor individuale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Banca Austriei (2005), Financial Stability, disponibil la: http://www.oenb.at/en/finanzm_stab/finanzmarktstabilitaet/finanzmarktstabilitaet.jsp#tcm:16-1060.
2. White, W., Procyclicality in the financial system: do we need a new macrofinancial stabilization framework? BIS Working Paper 193. Basle, 2006
3. Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21.07.1995. Republicat: Monitorul Oficial al R. Moldova nr.297–300 art.544 din 30.10.2015
4. Legea privind redresarea și rezoluția băncilor nr. 232 din 03.10.2016. Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 343-346 art. 707 din 04.10.2016.
5. Legea privind activitatea băncilor nr. 202 din 06.10.2017 (în vigoare 01.01.2018). Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 434-439 art. 727 din 15.12.2017.
6. Legea nr. 209 din 12.10.2018 cu privire la Comitetul Național de Stabilitate Financiară. Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 424-429 din 16.11.2018.
7. Raport asupra inflației august 2022, https://bnm.md/files/RI_august_2022_1.pdf.